

บทที่ 1 สถานการณ์การผลิตข้าวโพด

ข้าวโพดเป็นธัญพืชที่มีความสำคัญเป็นอันดับสามของโลก รองจากข้าวสาลี และข้าว สามารถปลูกได้ทั่วไปในเขตภูมิอากาศอบอุ่น เขตกึ่งร้อนชื้นและพื้นที่ราบเขตร้อน ข้าวโพดนอกจากใช้เป็นอาหารโดยตรงของมนุษย์และสัตว์แล้ว ยังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด สำหรับประเทศไทยข้าวโพดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมีพื้นที่ปลูกกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ ข้าวโพดที่ปลูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และข้าวโพดฝักสด โดยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่จังหวัดเพชรบูรณ์ นครราชสีมา เลย ลพบุรี และนครสวรรค์ ส่วน ข้าวโพดฝักสดปลูกเพื่อใช้สำหรับบริโภคเป็นอาหารและส่งออก มีคุณค่าทางโภชนาการสูง (โชคชัย และเกตุอร, 2561)

1.1 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

1.1.1 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลก

การผลิต

กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา รายงานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกปี 2561/62 มีปริมาณ 1,068.31 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 1,034.23 ล้านตัน ในปี 2560/61 ร้อยละ 3.30 โดยสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 370.96 ล้านตัน ในปี 2560/61 เป็น 375.37 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.19 รองลงมาคือประเทศจีน 225 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.45 นอกจากนี้ บราซิล อาร์เจนตินา ยูเครนและเม็กซิโก ผลิตได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.23 7.50 2.07 และ 3.95 ขณะที่สหภาพยุโรปผลิตได้ 61.00 ล้านตัน ผลผลิตลดลง ร้อยละ 3.67 (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลก ปีเพาะปลูก 2557/58-2561/62 (หน่วย: ล้านตัน)

ประเทศ	2557/58	2558/59	2559/60	2560/61	2561/62	+/- ร้อยละ
สหรัฐอเมริกา	361.09	345.51	384.78	370.96	375.37	1.50
จีน	215.65	224.63	219.55	215.89	225.00	0.45
บราซิล	85.00	67.00	98.50	82.00	94.50	4.23
สหภาพยุโรป	75.73	58.75	61.89	62.28	61.00	-3.67
อาร์เจนตินา	29.75	29.50	41.00	32.00	41.00	7.50
ยูเครน	28.45	23.33	27.97	24.12	31.00	2.07
เม็กซิโก	24.17	22.57	25.90	28.72	26.00	3.95
อินเดีย	25.48	25.97	27.58	27.45	26.00	0.96

อื่นๆ	177.34	175.63	191.15	190.82	188.44	2.06
รวม	1,022.66	972.89	1,078.31	1,034.23	1,068.31	1.50

ที่มา : Grain : World Markets and Trade. USDA Foreign Agriculture Service, October 2018

ความต้องการใช้

ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 987.85 ล้านตัน ในปี 2557/58 เป็น 1,107.17 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.26 ต่อปีและความต้องการใช้ในปี 2561/62 เพิ่มขึ้นจาก 1,063.81 ล้านตัน ในปี 2560/61 ร้อยละ 4.08 โดยสหรัฐอเมริกามีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นเป็น 322.09 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.63 นอกจากนี้ประเทศ จีน บราซิล เม็กซิโก อินเดีย อียิปต์และสหภาพยุโรป มีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นเช่นกัน(ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลก ปี 2557/58 - 2561/62 (หน่วย : ล้านตัน)

ประเทศ	2557/58	2558/59	2559/60	2560/61	2561/62	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	301.79	298.84	313.83	313.83	322.09	1.81
จีน	202.00	217.50	232.00	241.00	251.00	5.52
สหภาพยุโรป	77.88	73.50	74.00	76.50	82.50	1.56
บราซิล	57.00	57.50	60.50	64.50	66.50	4.32
เม็กซิโก	34.55	37.30	40.40	42.30	43.70	6.14
อินเดีย	22.35	23.55	24.90	26.70	27.50	5.55
อียิปต์	13.90	14.85	15.10	15.90	16.20	3.82
ญี่ปุ่น	14.60	15.20	15.20	15.20	15.20	0.81
อื่นๆ	263.78	231.48	284.57	267.87	282.48	2.87
รวม	987.85	969.72	1,060.50	1,063.81	1,107.17	3.26

ที่มา: Grain: World Markets and Trade. USDA Foreign Agricultural Service, October 2018

การค้า

การค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 128.39 ล้านตัน ในปี 2557/58 เป็น 158.60 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.74 ต่อปีในปี 2561/62 การค้ามีปริมาณ เพิ่มขึ้นจาก 150.95 ล้านตัน ในปี 2560/61 ร้อยละ 5.07 โดยประเทศผู้ส่งออกสำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ส่งออกได้ปริมาณ 62.50 ล้านตัน เท่ากับปี 2560/61 สำหรับประเทศที่ส่งออกได้เพิ่มขึ้น คือ อาร์เจนตินา ส่งออกได้เพิ่มขึ้นจาก 23.50 ล้านตัน ในปี 2560/61 เป็น 27.00 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.89 (ตารางที่ 1.3) ขณะที่สหภาพยุโรป เม็กซิโก เกาหลีใต้ อียิปต์และเวียดนาม มีการนำเข้าเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1.3 ปริมาณการส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโลก ปี 2557/58 - 2561/62 (หน่วย : ล้านตัน)

ประเทศ	2557/58	2558/59	2559/60	2560/61	2561/62	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	46.83	51.10	55.59	62.50	62.50	8.10
อาร์เจนตินา	18.45	21.68	22.95	23.50	27.00	8.79
บราซิล	21.91	35.38	19.79	25.18	25.00	-0.76
ยูเครน	19.66	16.60	21.33	18.50	25.00	6.07
รัสเซีย	3.21	4.69	5.59	5.50	3.00	0.22
อื่นๆ	18.33	15.48	16.44	15.76	16.10	-2.38
รวม	128.39	144.93	141.70	150.95	158.60	4.74

ที่มา: Grain: World Markets and Trade. USDA Foreign Agricultural Service, October 2018

1.1.2 การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย

การผลิต

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยและเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และปัจจุบันพบว่าผลผลิตภายในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดพื้นที่ปลูกมลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 7.23 ล้านไร่ ในปี 2557/58 เหลือ 6.71 ล้านไร่ ในปีเพาะปลูก 2561/62 หรือลดลงร้อยละ 1.29 ต่อปี เนื่องจากราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่จูงใจเกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า เช่น มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน สำหรับผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 654 กิโลกรัม ในปี 2557/58 เป็น 746 กิโลกรัม ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.61 ต่อปีส่งผลให้ผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นจาก 4.73 ล้านตัน ในปี 2557/58 เป็น 5.00 ล้านตัน ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.24 เนื่องจากไม่กระทบแล้งในช่วงออกดอก และภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งหลังการทำนาเพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศโดยพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ซึ่งในปี 2561 มีพื้นที่ปลูก 4,683,017 ไร่ ผลผลิตรวม 3,527,470 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ปลูก 1,506,403 ไร่ ผลผลิตรวม 1,096,508 ตัน และภาคกลาง มีพื้นที่ปลูก 700,820 ไร่ ผลผลิตรวม 531,415 ตัน (ตารางที่ 1.5) โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดมากที่สุดของประเทศ ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ 833,574 ไร่ น่าน 664,909 ไร่ ตาก 549,272 ไร่ เลย 467,044 ไร่ และนครราชสีมา 396,707 ไร่ (ปรับหน่วยพื้นที่เป็น ล้านไร่) สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2559-2561 จังหวัดที่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุด ได้แก่ นครราชสีมา เลย ชัยภูมิ หนองบัวลำภู และอุบลราชธานี (ตารางที่ 1.6)

ความต้องการใช้

มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 6.40 ล้านตัน ในปี 2556/57 เป็น 8.10 ล้านตัน ในปี 2560/61 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.95 ต่อปี เนื่องจากความต้องการใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์มีมากขึ้น ตามการขยายตัวของกรเลี้ยงปศุสัตว์โดยปี 2561/62 ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีปริมาณ 8.25 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 8.10 ล้านตันในปี 2560/61 ร้อยละ 1.8 (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4 พื้นที่ปลูก ผลผลิตต่อไร่ ผลผลิตรวม และปริมาณการใช้ข้าวโพดของประเทศของไทย ปีเพาะปลูก 2557/58 -2562/63

ปี เพาะปลูก	พื้นที่ปลูก (ล้านไร่)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	ผลผลิต (ล้านตัน)	การใช้ในประเทศ (ล้านตัน)
2557/58	7.23	654	4.73	7.03
2558/59	6.59	612	4.03	7.59
2559/60	6.49	676	4.39	7.82
2560/61	6.72	738	4.96	8.10
2561/62	6.71	746	5.00	8.25
2562/63	6.73	769	5.18	N/A

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561) และสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย(2561)

ตารางที่ 1.5 พื้นที่ปลูกผลผลิตรวมและผลผลิตต่อไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามรายภาค ปี 2559 -2561

	ปีเพาะปลูก		
	2559	2560	2561
พื้นที่ปลูก (ไร่)	6,489,813	6,709,551	6,890,240
ภาคเหนือ	4,470,802	4,613,364	4,683,017
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,328,576	1,394,916	1,506,403
ภาคกลาง	690,435	701,271	700,820
ผลผลิตรวม (ตัน)	4,390,185	4,928,649	5,155,393
ภาคเหนือ	3,016,333	3,405,332	3,527,470
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	880,032	999,975	1,096,508
ภาคกลาง	493,820	523,342	531,415
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	681	739	750
ภาคเหนือ	675	738	753
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	662	717	728
ภาคกลาง	715	746	758

ที่มา : ข้อมูลจากคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพข้อมูลด้านการเกษตร ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2561, ผลพยากรณ์การผลิตพืชไร่ที่สำคัญ ปีเพาะปลูก 2561/62

ตารางที่ 1.6 พื้นที่ปลูก ผลผลิตรวม และผลผลิตต่อไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปี 2559-2561

จังหวัด	ปี 2559			ปี 2560			ปี 2561		
	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ผลผลิต ต่อไร่ (กก.)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ผลผลิต ต่อไร่ (กก.)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ผลผลิต ต่อไร่ (กก.)
นครราชสีมา	681,176	443,286	651	696,707	527,131	757	706,568	542,975	769
เลย	534,067	358,678	672	467,044	320,465	689	483,580	340,547	704
ชัยภูมิ	73,360	49,677	677	106,376	75,190	718	106,545	76,790	722
หนองบัวลำภู	13,702	8,818	644	13,949	9,350	670	24,799	17,228	695
อุบลราชธานี	12,302	9,702	789	22,961	18,132	790	74,416	53,207	715
ศรีสะเกษ	6,324	4,974	787	17,094	13,511	791	35,351	26,355	746
ขอนแก่น	6,262	4,041	645	10,498	6,993	666	10,511	6,815	652
อุดรธานี	1,214	757	628	1,167	796	682	2,690	1,913	716
กาฬสินธุ์	169	99	611	2,494	1,545	619	5,861	3,423	585

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

1.1.3 การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย

ความต้องการใช้

ปริมาณความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยในปี 2561/62 มีปริมาณความต้องการ 8.25 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2556/57 และ 2560/61 ที่มีปริมาณการใช้ 6.40 และ 8.10 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.94 และ 1.85 ต่อปี (ตารางที่ 1.7) เนื่องจากความต้องการใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์มีมากขึ้น ตามการขยายตัวของการเลี้ยงปศุสัตว์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดการณ์ผลผลิตปี 2561/62 เมื่อเดือนธันวาคม 2561 ประมาณ 5.16 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 0.23 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 4.60 เมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีปริมาณ 4.92 ล้านตัน ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2561 ประมาณ 3.34 ล้านตัน หรือร้อยละ 66.66 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด ขณะที่ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รุ่น 1 ปีการผลิต 2561/62 ออกสู่ตลาดแล้วร้อยละ 86.22 (กรมการค้าภายใน, 2562) ราคาที่เกษตรกรขายได้ 8.95 บาทต่อกิโลกรัม ที่ความชื้น 14.5% (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)

การส่งออก

การส่งออกมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปริมาณความต้องการใช้ในประเทศเพิ่มขึ้น โดยปี 2560/61 มีปริมาณส่งออก 0.10 ล้านตัน มูลค่า 741.87 ล้านบาท ลดลงจากปี 2556/57 ที่ส่งออกปริมาณ 0.99 ล้านตัน มูลค่า 7,493.01 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 31 คิดเป็นมูลค่าลดลงร้อยละ 32 ต่อปี ตามลำดับ โดยส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าในภูมิภาคเป็นหลัก ได้แก่ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ไต้หวัน และมาเลเซีย ส่วนปี 2561/62 คาดว่าการส่งออกมีปริมาณ 0.09 ล้านตัน ลดลง 0.10 ล้านตัน จากปี 2560/61 หรือลดลงร้อยละ 10 เนื่องจากความต้องการใช้ในประเทศยังคงมีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การนำเข้า

การนำเข้ามีแนวโน้มลดลงทั้งปริมาณและมูลค่า ในปี 2561/62 คาดว่าการนำเข้าปริมาณ 0.13 ล้านตัน ลดลงจากปี 2560/61 ร้อยละ 7.14 เนื่องจากมีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในปี 2560/61 ออกสู่ตลาดในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2561 ทำให้มีการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านลดลง (สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ, 2562) นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลให้มีการนำเข้าลดลงเนื่องจากการนำเข้าวัตถุดิบอื่น เช่น ข้าวสาลี และกากข้าวโพดที่เหลือจากขบวนการผลิตเอทานอล (DDGS) มาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสูตรอาหารสัตว์บางส่วน และส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริหารจัดการช่วงเวลาการนำเข้าสำหรับผู้นำเข้าทั่วไปที่นำเข้าภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) และโครงการลงทุนเกษตรแบบพันธะสัญญา กับประเทศเพื่อนบ้าน (Contract Farming) ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจิระวัตติ - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategies: ACMECS) ซึ่งจะนำเข้าได้ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคมของทุกปี

ตารางที่ 1.7 การใช้ในประเทศ การส่งออก และการนำเข้า ของไทย ปี 2555/56-2561/62

ปี	การใช้ ในประเทศ ^{1/} (ล้านตัน)	การส่งออก ^{2/}		การนำเข้า ^{2/}	
		ปริมาณ (ล้านตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2556/57	6.40	0.99	7,493.01	0.14	570.89
2557/58	7.03	0.25	2,221.69	0.15	702.53
2558/59	7.59	0.22	1,875.35	0.14	691.49
2559/60	7.82	0.63	4,863.14	0.06	309.92

2560/61	8.10	0.10	741.87	0.14	819.38
อัตราเพิ่มร้อยละ	5.95	-31.12	-31.90	-8.71	-0.95
2561/62*	8.25	0.09	-	0.13	-

หมายเหตุ: * ประมาณการ ที่มา: ^{1/}สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ^{2/}กรมศุลกากร

1.1.4 นโยบายการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนา

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าว 70 ล้านไร่ ผลผลิต 32.63 ล้านตัน (ข้าวเปลือก)แต่ความต้องการของตลาดมีเพียง 30.88 ล้านตัน ซึ่งเกินความต้องการของตลาด 1.75 ล้านตัน ในขณะที่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 8 ล้านตัน แต่มีปริมาณผลผลิตในประเทศเพียง 5 ล้านตัน จึงยังขาดอยู่ถึง 3 ล้านตัน เนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ผลตอบแทนสูงกว่าการทำนาปรัง โดยให้ผลผลิตเฉลี่ย 1,003 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุน 4,624.53 บาทต่อไร่ กำไร 3,690.34 บาทต่อไร่ ดังนั้นเพื่อสร้างสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานให้สอดคล้องกันโดยมุ่งเน้นลดพื้นที่การปลูกข้าวนาปรังเพื่อลดปริมาณผลผลิตข้าวที่ล้นตลาด และเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด รัฐบาลจึงจัดทำโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา ปรับสมดุลปริมาณการผลิตการตลาดข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ช่วยให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีเสถียรภาพ และทำให้เกษตรกรมีรายได้มั่นคงยั่งยืน โครงการดังกล่าวมีหลักการดำเนินการ คือ 1) เกษตรกรต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับราคาและเงื่อนไขการรับซื้อผลผลิตรวมทั้งปริมาณความต้องการผลผลิตของตลาดก่อนตัดสินใจลงมือทำการเพาะปลูก 2) รัฐบาลจะต้องมีมาตรการลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่นการหาตลาดหรือผู้รับซื้อสินค้าเกษตรล่วงหน้าด้วยราคาที่เป็ธรรม มีการประกันรายได้ขั้นต่ำของเกษตรกรหรือการรับรองราคาซื้อผลผลิตของภาคเอกชนการทำประกันภัยพืชผล และการสนับสนุนความรู้และเงินทุนหรือปัจจัยในการผลิตแก่เกษตรกร เป็นต้น และ 3) มีมาตรการจูงใจเกษตรกรจำนวน 4 มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเกษตรกร ประกอบด้วย การสนับสนุนสินเชื่อเป็นค่าปัจจัยการผลิตและการเตรียมดินผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี ของวงเงินไร่ละ 2,000 บาท ไม่เกิน 15 ไร่ต่อรายการประสานภาคเอกชนให้มารับซื้อข้าวโพดอาหารสัตว์ตามคุณภาพในราคาไม่น้อยกว่าราคาขั้นต่ำที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดการสนับสนุนเบี้ยประกันภัยเมื่อได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติจะได้รับค่าชดเชยไร่ละ 1,500 บาทและการกำหนดนโยบายให้สินเชื่อสถาบันเกษตรกรเพื่อเสริมสภาพคล่องในการรวบรวมและรับซื้อผลผลิตข้าวโพดผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,2562) โดยมีเกษตรกรเป้าหมาย 150,000 ครัวเรือน พื้นที่ 2 ล้านไร่ใน 33 จังหวัด อยู่ในภาคเหนือ 15 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่ ตาก นครสวรรค์ พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุตรธานี และอุบลราชธานี อยู่ในภาคกลาง 2 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท และสระบุรี และภาคตะวันออก 1 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี ระยะเวลาของโครงการ กันยายน 2561-กันยายน 2562 โดยดำเนินการในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามแผนที่เกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-Map)มีระบบชลประทานหรือมีแหล่งน้ำที่มีศักยภาพและเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็ง และมีการตกลงรับซื้อผลผลิตตามมาตรฐานกระทรวงพาณิชย์ ในราคากิโลกรัม

ละ 8 บาท ที่ความชื้น 14.5% โดยสหกรณ์การเกษตรทำหน้าที่เป็นจุดรวบรวมรับซื้อผลผลิตและเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

สำหรับโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาปี 2561/62 ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 10 จังหวัด ได้แก่จังหวัดกาฬสินธุ์ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนมสกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานีเลย และมุกดาหาร พบว่ามีพื้นที่ปลูกรวม 530,199ไร่ ผลผลิตรวม 443,697 ตันผลผลิตเฉลี่ย1,132กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 5.91บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,110บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ย6,355 บาทต่อไร่และได้ผลตอบแทนเฉลี่ย3,245 บาทต่อไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 1.8)

ตารางที่ 1.8 พื้นที่ปลูก ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ยและข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
โครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนา ปี 2561/62
ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	ผลตอบแทน (บาท/ไร่)
กาฬสินธุ์	6,074.25	3,773	727	5.46	3,420	3,970	550
ขอนแก่น	6,651.25	6,692	1,196	6	2,700	7,176	4,476
ชัยภูมิ	72,831.10	56,352	831	5.73	3,000	4,760	1,760
เลย	411,440.74	330,752	796	7.59	3,600	6,042	2,442
สกลนคร	1,661.00	1,408	848	6.45	2,500	5,469	2,969
มุกดาหาร	1,194.00	383	581	6.91	2,580	4,015	1,435
นครพนม	1,047.00	1,703	1,698	4.25	3,500	7,218	3,718
หนองคาย	3,390.00	2,815	1,004	6.06	3,678	6,082	2,404
หนองบัวลำภู	23,043.50	37,028	2,649	4.98	3,565	13,190	9,625
อุดรธานี	2,866.00	2,789	986	5.71	2,560	5,631	3,071
รวม	530,199	443,697	1,132	5.91	3,110	6,355	3,245

ที่มา:รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช พืชอายุสั้น (รต.01) จำแนกตามพืช/แมลงกลุ่มพืชไร่ ชนิดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีเพาะปลูก 2561/62 ข้อมูล ณ วันที่ 16 เดือน กันยายน พ.ศ. 2562 เวลา 10:40 น. สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 ขอนแก่น กรมส่งเสริมการเกษตร

1.2 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดฝักสด

ข้าวโพดฝักสด (Specialty corns) ได้แก่ ข้าวโพดหวาน (Sweet corn) ข้าวโพดข้าวเหนียว(Waxy corn) และข้าวโพดฝักอ่อน (Baby corn) เป็นพืชที่มีศักยภาพสูง ใช้ระยะเวลาการผลิตสั้น ใช้สารเคมีน้อย การผลิตข้าวโพดหวานและข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น แปรรูปบรรจุกระป๋อง บรรจุทั้งเมล็ดและฝัก ข้าวโพดครีม บรรจุฝักในถุงพลาสติกสุญญากาศ แบบแช่แข็งทั้งเมล็ดและทั้งฝัก ผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก คือ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และฮังการี สำหรับในเขตเอเชียแปซิฟิก ข้าวโพดหวานเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน และไทย

1.2.1 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดหวาน

ข้าวโพดหวานเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ปลูกได้ตลอดทั้งปี และทั่วทุกภาคของประเทศ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดหวานในฤดูฝนช่วงประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเกี่ยวเดือนกรกฎาคมและปลูกในเดือนสิงหาคมถึงเกี่ยวในเดือนตุลาคมสำหรับฤดูแล้งส่วนใหญ่จะปลูกหลังนาในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนและเกี่ยวเกี่ยวในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมของทุกปีสถานการณ์การผลิตข้าวโพดหวานตั้งแต่ปี 2558-2560 พบว่าปริมาณผลผลิตและพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 มีพื้นที่ปลูก234,259ไร่ผลผลิตรวม502,711ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2558และ2559ร้อยละ 3.2 และ 12.2 ตามลำดับส่วนพื้นที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.06 และ 4.67 (ตารางที่ 1.9)เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

ตารางที่ 1.9 พื้นที่ปลูกผลผลิตรวมและผลผลิตเฉลี่ยข้าวโพดหวานปี 2558-2560

ปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ปี 2558	221,465	434,453	1,999
ปี 2559	231,803	487,489	2,121
ปี 2560	234,259	502,711	2,169

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

ข้าวโพดหวานมีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในภาคเหนือโดยในปี 2560 มีพื้นที่ปลูก 118,178 ไร่ ผลผลิต 291,343 ตันภาคกลางมีพื้นที่ปลูก55,004 ไร่ ผลผลิต 98,950 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูก 40,108 ไร่ ผลผลิต 78,441 ตันและภาคใต้มีพื้นที่ปลูก 20,969 ไร่ ผลผลิต 33,977 ตัน(ตารางที่ 1.10)

ตารางที่1.10 พื้นที่ปลูกผลผลิตรวมและผลผลิตเฉลี่ยข้าวโพดหวานรายภาค ปี 2560

ภาค	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ภาคเหนือ	118,178	291,343	2,488
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	40,108	78,441	1,985
ภาคกลาง	55,004	98,950	1,817
ภาคใต้	20,969	33,977	1,640
รวม	234,259	502,711	2,169

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2561)

1.2.2 การตลาดข้าวโพดหวาน

ความนิยมในการบริโภคสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากข้าวโพดหวานมีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นพืชที่มีความหวานตามธรรมชาติ และมีคุณค่าทางโภชนาการสูงการบริโภคข้าวโพดหวานในอดีต ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่ม

ผู้บริโภคในแถบยุโรป สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน และไทย เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพบว่าในแถบตะวันออกกลาง เช่น ซาอุดีอาระเบีย เลบานอน อิสราเอล และสหรัฐอเมริกาเริ่มนิยมบริโภคกันมากขึ้น ทั้งในรูปของข้าวโพดหวานสดทั้งฝัก(Fresh corn) ซึ่งโดยทั่วไปจะบริโภคจากผลผลิตข้าวโพดหวานที่ผลิตได้ภายในประเทศหรือจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมีระยะทางขนส่งไม่ไกลมากนัก และการบริโภคในรูปของข้าวโพดหวานแปรรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เมล็ดข้าวโพดหวานปรุงแต่ง (Whole kernel corn) ครีมข้าวโพด (Cream style corn) รวมถึง การแปรรูปแบบแช่แข็ง ได้แก่ แบบแช่แข็งทั้งฝัก (Frozen corn on cob) แบบตัดเมล็ดแช่แข็ง (Frozen kernel corn) เป็นต้น

ตลาดข้าวโพดหวานมี 2 ประเภท คือ ตลาดภายในประเทศซึ่งส่วนใหญ่พ่อค้าท้องถิ่นจะเป็นผู้รับซื้อข้าวโพดหวานฝักสดจากเกษตรกร แล้วนำไปขายให้กับพ่อค้าในตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท หรือตลาดปากคลองตลาด เป็นต้น ราคาประมาณ 8-10 บาทต่อกิโลกรัม บางส่วนก็ส่งขายไปยังประเทศข้างเคียงเช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และตลาดต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปประมาณร้อยละ 95 และบริโภคในประเทศร้อยละ 5

ผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวโพดหวานของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพดหวานแปรรูปบรรจุกระป๋อง และ ข้าวโพดหวานแช่แข็ง การผลิตและการส่งออกผลิตภัณฑ์ข้าวโพดหวานของประเทศไทย มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี และพบว่า ข้าวโพดหวานกระป๋องของไทย เป็นสินค้าที่มีศักยภาพสูง มีการส่งออกต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปีโดยในปี 2559 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวโพดหวานกระป๋อง ปริมาณและมูลค่าเป็นอันดับ 1 ของโลก รองลงมา คือ ฮังการี ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และจีน ในปี 2559 ประเทศไทยส่งออกข้าวโพดหวานในรูปแบบข้าวโพดหวานปรุงแต่งบรรจุกระป๋องไปยัง 117 ประเทศทั่วโลก คิดเป็นปริมาณ 209,251 ตัน มูลค่า 6,908 ล้านบาท ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบียและสหราชอาณาจักร โดยมีส่วนแบ่งการตลาด ประมาณร้อยละ 20 11 9 6 4 และ 4 ตามลำดับ และส่งออกข้าวโพดหวานในรูปแบบข้าวโพดหวานแช่แข็ง ไปยัง 20 ประเทศทั่วโลก คิดเป็นปริมาณ 19,658 ตัน มูลค่า 780 ล้านบาท (ตารางที่ 1.11) ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น อิหร่าน ไต้หวัน สาธารณรัฐประชาชนจีน และมาเลเซีย

ประเทศไทยมีคู่แข่งการค้าข้าวโพดหวาน คือ ฮังการี ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ซึ่งทั้งฮังการีและฝรั่งเศสมีข้อได้เปรียบกว่าประเทศไทยในการประกาศมาตรการทุ่มตลาดของข้าวโพดหวานในสหภาพยุโรป ส่งผลให้ข้าวโพดหวานของไทยที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมีราคาสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดหวานมากกว่าประเทศคู่แข่ง และโรงงานแปรรูปของไทยมีศักยภาพในการผลิต รวมทั้งคุณภาพสินค้าของไทยเป็นที่ยอมรับของตลาดทำให้สามารถเปิดตลาดใหม่ในภูมิภาคเอเชียได้ และตะวันออกกลางได้

ตารางที่ 1.11 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวโพดหวานของประเทศไทย ปี 2554 – 2559

ปี	ปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง		ดิบหรือสุกแช่แข็ง		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า

	(ตัน)	(ล้านบาท)	(ตัน)	(ล้านบาท)	(ตัน)	(ล้านบาท)
2554	184,178	5,701	13,204	486	197,382	6,187
2555	172,183	5,684	12,146	475	184,329	6,160
2556	167,012	5,400	12,223	458	179,235	5,858
2557	199,995	6,625	15,650	575	215,645	7,200
2558	186,060	6,150	18,398	691	204,458	6,841
2559	209,251	6,908	19,658	780	228,909	7,688

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีการปลูกข้าวโพดหวานกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ โดยปลูกมากที่จังหวัดหนองคาย นครพนม บึงกาฬ สกลนคร และกาฬสินธุ์(ตารางที่1.12) เกษตรกรนิยมปลูกข้าวโพดหวานในฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-กรกฎาคมและปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าวในเดือนพฤศจิกายน-มกราคมการจำหน่ายผลผลิตมีทั้งการจำหน่ายให้โรงงานเพื่อแปรรูปเป็นข้าวโพดหวานกระป๋องส่งออกต่างประเทศและจำหน่ายเป็นฝักสด ฝักต้มและผลิตภัณฑ์แปรรูปภายในประเทศ

ตารางที่ 1.12 พื้นที่ปลูกผลผลิตรวมผลผลิตเฉลี่ย และราคาจำหน่ายผลผลิตข้าวโพดหวานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนปี2559/60

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคา (บาท/กก.)
หนองคาย	5,023	11,260	2,291	8
นครพนม	3,965	6,140	1,574	8-10
บึงกาฬ	2,681	5,596	2,122	8
สกลนคร	2,103	4,364	2,105	8-10
กาฬสินธุ์	1,790	3,176	1,818	12-18
เลย	1,418	1,865	1,336	9
มุกดาหาร	1,397	2,639	1,915	12
ขอนแก่น	552	1,113	2,054	13
หนองบัวลำภู	535	925	1,759	16
อุดรธานี	296	485	1,661	15
ชัยภูมิ	229	91.46	400	6-18

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2561)ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านเกษตรออนไลน์กรมส่งเสริมการเกษตร (2559/60)

1.2.3 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดข้าวเหนียว

ข้าวโพดข้าวเหนียวรวมถึงข้าวโพดเทียนส่วนใหญ่จะปลูกเพื่อบริโภคภายในประเทศพื้นที่ปลูกไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจนในปี 2560 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกประมาณ 63,000 ไร่ ผลผลิต 77,000 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 1,600 กิโลกรัมต่อไร่พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 38 ภาคตะวันตก ร้อยละ 23 และภาคเหนือ ร้อยละ 20 ส่วนที่เหลือจะกระจายอยู่ในภาคต่างๆทำรายได้ให้แก่เกษตรกร 10,000-20,000 บาทต่อไร่ต่อปี คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,000 ล้านบาทต่อปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

ข้าวโพดข้าวเหนียวเป็นข้าวโพดฝักสดพื้นบ้านของประเทศไทยที่ได้รับความนิยมบริโภคมากชนิดหนึ่ง เนื่องจากมีความเหนียวนุ่มมีกลิ่นหอมและมีรสหวานเล็กน้อยพันธุ์ข้าวโพดข้าวเหนียวในอดีตเป็นพันธุ์ผสมเปิดที่เกษตรกรมักเก็บพันธุ์ไว้ปลูกเองหรือซื้อมาจากพ่อค้าในท้องถิ่นใกล้เคียงซึ่งพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกเช่นพันธุ์ มันปูอุทัยธานีกาบบัวอุบลราชธานีแปดแถวข้าวเหนียวสาลีเจ้าหลือข้าวเหนียวสาลีอีสานพันธุ์ตักหยาย-ท่าลี่ เป็นต้น ถือได้ว่าประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุ์กรรมแห่งหนึ่งของข้าวโพดข้าวเหนียวที่มีความหลากหลายมากกว่า 50 พันธุ์หรือสายพันธุ์ปัจจุบันเกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์ลูกผสมซึ่งตลาดมีความต้องการมากพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงมีทั้งจากภาครัฐและเอกชนทำให้ได้พันธุ์ข้าวโพดข้าวเหนียวที่ให้ผลผลิตสูงมีความสม่ำเสมอของพันธุ์สามารถเก็บเกี่ยวได้พร้อมกันและมีคุณภาพการบริโภคดีเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร

1.2.4 สถานการณ์การผลิตข้าวโพดฝักอ่อน

ข้าวโพดฝักอ่อน เป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในเขตชลประทาน ปลูกมากในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรีสถานการณ์การผลิตพบว่าระหว่างปี 2555-2557 พื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนคงที่ อยู่ระหว่าง 185,002 – 189,567 ไร่ ผลผลิต 268,961 - 276,874 ตันแต่ในปี 2558 พื้นที่ปลูกลดลงโดยมีพื้นที่ปลูกเท่ากับ 168,541 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 171,202 ไร่ในปี 2560 ผลผลิต 255,262 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,491 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 1.13)

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยประเทศไทยเริ่มผลิตข้าวโพดฝักอ่อนส่งจำหน่ายไปต่างประเทศมาตั้งแต่ปี 2511 ในปี 2558 การส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋องและแช่แข็งลดลงจากปี 2557 ร้อยละ 12 โดยมีปริมาณการส่งออก 33,124 ตัน มูลค่า 1,290 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังพบว่าปริมาณการส่งออกข้าวโพดฝักอ่อน ในปี 2559 ลดลงเหลือ 20,475 ตัน แต่มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 1,327 ล้านบาท (ตารางที่ 1.14) โดยผลิตภัณฑ์ข้าวโพดฝักอ่อนของไทยส่งออกไปขายทั่วโลก ทั้งในตลาดเอเชีย ยุโรป สหรัฐอเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย ตลาดส่งออกในรูปฝักสดหรือแช่เย็นที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และลาว ตลาดข้าวโพดฝักอ่อนในรูปบรรจุกระป๋องที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และแคนาดา ประเทศคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน

ตารางที่ 1.13 พื้นที่ปลูก ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ย ข้าวโพดฝักอ่อน ปี 2555 – 2560

ปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ปี 2555	187,950	276,874	1,473
ปี 2556	189,567	273,005	1,440
ปี 2557	185,002	268,961	1,454
ปี 2558	168,241	241,326	1,434
ปี 2559	169,294	246,831	1,458
ปี 2560 ^{1/}	171,202	255,262	1,491

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2560) ^{1/} ข้อมูลประมาณการ ณ เดือนมิถุนายน 2560

ตารางที่ 1.14 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนในรูปฝักสดหรือแช่แข็ง และฝักอ่อนบรรจุ
กระป๋อง ปี 2554-2559

ปี	ฝักอ่อน (ฝักสดหรือแช่ แข็ง)		ฝักอ่อนบรรจุกระป๋อง		รวม	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2554	4,848	265	41,243	1,251	46,091	1,616
2555	4,304	255	32,743	1,086	37,047	1,341
2556	3,607	250	34,580	1,315	38,187	1,565
2557	3,217	232	34,434	1,281	37,651	1,513
2558	2,626	181	30,498	1,109	33,124	1,290
2559	1,372	184	19,103	1,143	20,475	1,327

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

1.2.5 แนวโน้มการผลิตข้าวโพดฝักสดในอนาคต

ข้าวโพดฝักสดที่เกษตรกรในประเทศไทยนิยมปลูกเป็นส่วนใหญ่คือข้าวโพดหวานแต่เกษตรกรมักจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เนื่องจากปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชราคาสูงขึ้นและปัญหาคุณภาพของผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น โรคใบไหม้แผลใหญ่ โรคราน้ำค้าง และโรคไวรัสใบด่าง สำหรับปัญหาการตลาด พบว่าราคามีความผันผวนขึ้นลงในแต่ละช่วงเวลาของการรับซื้อ และมีการกดราคารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร ทำให้กำไรที่ได้จากการเพาะปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรลดลง เกษตรกรจึงเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นแทน เช่น อ้อยและมันสำปะหลัง หรือปลูกพืชที่อยู่ในโครงการประกันราคาของรัฐบาล จึงเป็นสาเหตุให้พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตข้าวโพดหวานมีแนวโน้มลดลงดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น เพื่อทดแทนพื้นที่ปลูกที่ลดลง

ในขณะที่อุตสาหกรรมข้าวโพดหวาน ยังคงมีแนวโน้มขยายการเติบโตต่อไปได้ในอนาคต เนื่องจากประเทศผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพืชพลังงานทดแทน และประเทศในสหภาพยุโรปมีแนวโน้มขยายความต้องการเพิ่มขึ้น รวมทั้งประเทศในทวีปเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ก็มีความต้องการนำเข้าข้าวโพดหวานเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศผู้นำในการผลิตข้าวโพดหวานในทวีปเอเชีย และได้เปรียบด้านต้นทุนการขนส่งที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งรายอื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา และถึงแม้ประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ เวียดนามและจีน มีการผลิตข้าวโพดหวานส่งออกไปต่างประเทศบ้าง แต่ยังมีปริมาณและคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดโลก จึงเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะขยายการผลิตและการส่งออกข้าวโพดหวานต่อไปในอนาคตได้ แม้ว่าการส่งออกข้าวโพดหวานไปยังสหภาพยุโรปจะมีปัญหาจากมาตรการกีดกันการค้า และทำให้ต้นทุนการส่งออกสูงขึ้น ในอนาคตรัฐบาลจึงต้องแก้ไขปัญหาข้อกีดกันทางการค้าเหล่านี้้อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมข้าวโพดหวานยังมีแนวโน้มการเติบโตต่อไปในอนาคต เนื่องจากข้อได้เปรียบของประเทศไทยที่สำคัญ 2 ประการ เมื่อเทียบกับผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ฮังการี และแคนาดา คือประเทศผู้ผลิตเหล่านี้ มีฤดูการผลิตสั้น ประมาณ 60 วัน ในช่วง 1 ปี เนื่องจากข้าวโพดหวานเป็นพืชที่ต้องการแสงมาก ในประเทศเมืองหนาวจึงปลูกได้เฉพาะในช่วงฤดูร้อนเท่านั้น ส่วนข้อได้เปรียบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ค่าใช้จ่ายทางด้านขนส่งทางเรือต่ำกว่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกไปยังตลาดในเอเชียเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน ที่มีความต้องการนำเข้าสินค้าข้าวโพดหวานเป็นปริมาณมากเพราะผลผลิตข้าวโพดฝักสดที่ผลิตได้ในแต่ละปียังไม่พอเพียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศ (นิรนาม,2552)

สำหรับข้าวโพดข้าวเหนียว พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากสามารถปลูกได้ทั่วไปในพื้นที่ที่มีการให้น้ำชลประทานได้ตลอดฤดูปลูก เนื่องจากเป็นพืชที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น เฉลี่ย 60 วัน จึงเหมาะที่จะปลูกในระบบปลูกพืชที่มีข้าวเป็นพืชหลัก ปลูกได้ทั้งก่อนหรือหลังการปลูกข้าวนาปี ซึ่งเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการลดพื้นที่การทำนาปรังของเกษตรกรลง เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและลดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว

ส่วนแนวโน้มการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน พบว่า พื้นที่เพาะปลูกมีแนวโน้มเพิ่มอย่างต่อเนื่อง ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงอยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก ทั้งนี้เนื่องจากการลดลงของจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน รวมถึง การขยายพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรม และค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นในการดูแลรักษา การถอดช่อดอกตัวผู้ และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมในการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพันธุ์ และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

1.2.6 แหล่งผลิตข้าวโพดฝักสดที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต GAP ข้าวโพดฝักสดโดยจังหวัดที่มีพื้นที่การรับรองสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ หนองคาย นครพนม และขอนแก่น มีจำนวนเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง 187 52 และ 49 ราย พื้นที่ 319 115 และ 103 ไร่ตามลำดับ (ตารางที่ 1.15)

ตารางที่ 1.15 จำนวน (ราย) และ พื้นที่ (ไร่) และประเภทข้าวโพดที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิต GAP ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2562

จังหวัด	ประเภท						รวม	
	ข้าวโพดข้าวเหนียว		ข้าวโพดฝักอ่อน		ข้าวโพดหวาน		ราย	ไร่
	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่		
หนองคาย	-	-	-	-	187	319.25	187	319.25
นครพนม	50	114.25	-	-	2	1.25	52	115.5
บึงกาฬ	1	2	-	-	26	90	27	92
กาฬสินธุ์	-	-	-	-	11	34.5	11	34.5
เลย	-	-	-	-	9	9	9	9
มุกดาหาร	-	-	-	-	32	54.625	32	54.625
ขอนแก่น	46	97	-	-	3	6.06	49	103.06
หนองบัวลำภู	-	-	-	-	1	0.5	1	0.5
อุดรธานี	1	0.25	-	-	12	13.625	13	13.875
ชัยภูมิ	3	2	1	2	4	4.52	8	8.5

ที่มา: กลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 กรมวิชาการเกษตร (ข้อมูล 25 สิงหาคม 2562)

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน.2561. รายงานความก้าวหน้าโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา.[ออนไลน์]สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก http://www.ldd.go.th/WEB_Corn/PDF/Report.pdf.
- กรมส่งเสริมการเกษตรกร.2561.โครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก<https://rnc.doae.go.th/login>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร.2561. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร.ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลการเกษตร 77 จังหวัด ปี 2561.[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562.จาก <http://www.agriinfo.doae.go.th/year61/province/july61/page.pdf>.
- กรมส่งเสริมการเกษตรกร.2562. กรุงเทพธุรกิจ.[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/836625>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. คู่มือโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา. 62 หน้า.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2562. โครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา. แหล่งข้อมูล : <https://www.moac.go.th/news-preview-402791791942>. ค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562.
- โชคชัย เอกทัศนาวรรณ และเกตุอร ทองเครือ. 2561. การปลูกข้าวโพด. สืบค้นเมื่อ22 มิถุนายน 2562. จาก http://www.eto.ku.ac.th/neweto/e-book/plant/herb_gar/corn2.pdf.
- นิตินาม. 2552. วิธีการปลูกข้าวโพด.[ออนไลน์]สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก <http://blog.hunsa.com/nutcha6346/blog/5667>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2555.สรุปผลงานวิจัยเรื่องการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวาน ปี 2550/2551. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561. ข้อมูลการผลิตสินค้าข้าวโพดหวานปี 2560. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ22 มิถุนายน 2562.จาก <http://www.oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียดข้าวโพดหวาน/TH-TH>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561.สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3.2562. รายงานผลการดำเนินงานการรับรองแหล่งผลิตGAP พีช. ปีงบประมาณ 2562. กลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยี, สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3.ขอนแก่น.

สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ.สถานการณ์อาหารสัตว์และวัตถุดิบอาหารสัตว์หลักของโลกและไทย.[ออนไลน์]
สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก<https://www.swinethailand.com/17051877/>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2560. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2562. จาก
<https://www.oae.go.th/view/1/ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์/TH-TH>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561. รายละเอียดข้าวสถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ22
มิถุนายน 2562.จาก [https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดข้าว/ข้าว%20สศก./
29051/TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดข้าว/ข้าว%20สศก./29051/TH-TH).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561. สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี 2561. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ
25 กรกฎาคม 2562. จาก [http://www.oae.go.th/assets/portals/1/ebookcategory/
27_yearbook2561/#page=40](http://www.oae.go.th/assets/portals/1/ebookcategory/27_yearbook2561/#page=40).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562.ผลพยากรณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีเพาะปลูก 2562/63. [ออนไลน์] สืบค้น
เมื่อ22มิถุนายน 2562. <https://www.oae.go.th/view/1/ผลพยากรณ์/TH-TH>.